

ПАЛІСЕМІЯ І АМАНІМІЯ Ў МЕДЫЦЫНСКАЙ ЛЕКСІЦЫ

Ільючык Т. І.

Гродненскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт
г. Гродна, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Варанец В. І.

Медыцынская тэрміналогія адносіцца да спецыфічнага разраду лексікі, які з прычыны асаблівасцей словаўтваральнага, структурна-семантычнага і стылістычнага характару значна адрозніваецца ад агульнаўжывальных слоў і займае асаблівае месца ў лексічнай сістэме мовы. Існуе шмат тлумачэнняў паняцця «тэрмін». Тэрміналогія – гэта сукупнасць тэрмінаў дадзенай галіны вытворчасці, дзейнасці, ведаў, якая ўтварае асаблівы сектар лексікі, найбольш даступны свядомаму рэгуляванню і ўпарадкаванню. Можна вылучыць тры накірункі медыцынскай тэрміналогіі: анатамічная, клінічная, фармацэўтычная. На жаль, у беларускім мовазнаўстве тэма медыцынскай лексікі не з’яўляецца добра распрацаванай [1, с. 755].

Аманімія мае месца ў медыцынскай тэрміналогіі. Асноўнымі крыніцамі аманіміі з’яўляюцца: запазычанні з розных крыніц, калькі; размежаванне двух ці некалькіх значэнняў мнагазначнага слова; змяненне слоў, якія раней гучалі па-рознаму. Таксама аманімія можа быць вынікам метафары ці метаніміі. Слова «рак» можа ўжывацца ў значэнні жывёлы і як назва анкалагічнага захворвання. Ва ўмовах існуючага ў Рэспубліцы Беларусь білінгвізму магчымы моўныя памылкі звязаны з інтэрферэнцыйным уплывам амонімаў.

Вось толькі некаторыя тыповыя памылкі, уласцівыя прадстаўнікам аховы здароўя ў іх прафесійнай дзейнасці.

«Мачавы пузыр» перакладаюць як «мачавая бурбалка» з прычыны таго, што ў рускай мове слова «пузырь» аманімічнае. Аднак у беларускай мове слова бурбалка тлумачыцца як паветраны шарык у вадзе або іншай вадкасці.

«Скурная тканка» становіцца часта скурнай тканінай. Але тканіна – гэта выраб, атрыманы ў працэсе ткання на ткацкім станку.

«Страўнікава-кішачны тракт» памылкова выдаюць як страўнікава-кішачны гасцінец. Але гасцінец – вялікая дарога, шырокі ўезджаны шлях – не мае ніякіх адносін да фізіялогіі чалавека.

«Кісьць рукі» часта перакладаюць як «пэндзаль рукі». Але ж пэндзаль мае дачыненне да малярных работ або жывапісу, паколькі тлумачыцца як пучок шчаціння, валасоў або шэрсці, прымацаваны да ручкі, які служыць для нанясення фарбы, клею на паверхню чаго-небудзь.

«Слінааддзяленне» перакладаюць як «слінаадлучэнне». Але адлучыць азначае пазбавіць сувязі з кім-небудзь, чым-небудзь [1, с. 758–759].

У спецыяльнай лексіцы асабліва пашырана міжнавуковая мнагазначнасць. Напрыклад, *ін’екцыя* – ін’екцыя пеніцыліну (мед.), ін’екцыя

сродкаў (эканом.); *сесія* – дэпутацкая сесія (паліт.), студэнцкая сесія (адукац.); *база* – матэрыяльная база (эканом.), ваенна-марская база (ваен.) і інш.

Некаторыя тэрміны развіваюць міжсістэмную і міжнавуковую або міжнавуковую і ўнутрыгаліновую мнагазначнасць адначасова. Напрыклад: *удар* – 1) «моцны рэзкі штуршок, сутыкненне з чым-небудзь у час руху» (пад ударам ветру); «пра гром, выбух і інш. моцныя гукі» (удар грому); 2) «імклівы напад, атака» (флангавы ўдар); 3) «нечаканае гора, бяда, непрыемнасць» (удар лёсу); 4) «раптоўнае кровазліццё ў мозг» (апаплексічны ўдар). Параўнаем таксама: кручаны ўдар – «удар у спартыўнай гульні (у тэніс, валејбол), пры якім пасылаецца кручаны мяч»; свабодны ўдар (у футболе) – «удар, у час якога праціўнік не мае права нападаць»; сонечны ўдар, цеплавы ўдар – у медыцыне.

Звычайна тэрмін з'яўляецца адзінай назвай паняцця. За межамі пэўнай тэрміналогіі слова можа мець і іншыя значэнні: «інкубацыя» ў медыцынскай тэрміналогіі – скрыты перыяд хваробы, у сельскагаспадарчай – вывядзенне свойскіх птушак у інкубатары; «блакада» – у вайскавай – акружэнне праціўніка з мэтай адрэзаць яго ад асноўных сіл, у медыцыне – спецыяльны метад лячэння, у палітычнай – сістэма мерапрыемстваў з мэтай ізаляваць якую-небудзь дзяржаву [2, с.14].

Такім чынам, можна прыйсці да высновы, што палісемія і аманімія прысутнічаюць у медыцынскай тэрміналогіі, хоць гэтая з'ява і не вельмі распаўсюджана. Ідэальная тэрміналогія не павінна мець мнагазначных тэрмінаў.

Літаратура:

1. Варанец, В. І. Гісторыя і сучасны стан беларускай медыцынскай тэрміналогіі / В. І. Варанец // Журнал Гродзенскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта. – 2020. – Т. 18, № 6. – С. 755–760.

2. Мнагазначнасць і аманімія [Электронны рэсурс] – Рэжым доступу: https://studopedia.ru/13_32303_mnagaznachnasts-i-amanimiya.html. – Дата доступу: 09.09.2024.

ДА ПРАБЛЕМЫ ЗНОСІН У МЕДЫЦЫНСКАЙ СФЕРЫ: КУЛЬТУРА МАЎЛЕННЯ ЎРАЧА

Мазур А. Я.

Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт

г. Гродна, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – канд. філал. навук, дац. Брусевіч А. А.

Кожны чалавек аднойчы сутыкаецца з праблемамі, якія абмяжоўваюць магчымасць рухацца далей: хваробы, траўмы, псіхалагічнае расстройство, заняпад сіл. Таму не дзіўна, што грамадства мае патрэбу ў дапамозе спецыялістаў у гэтай сферы, а менавіта ўрачоў.